

ความท้าทายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อการพัฒนา ท้องถิ่นภาคเหนือตอนบน

สุรัสวดี อินทร์ชัย¹

อัจฉรีย์ ทิพนธธรณินทร์²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเกี่ยวกับการศึกษาปัญหา
ระบุมความท้าทาย ให้ข้อเสนอแนะ และให้ความเห็นต่อแนวโน้มการวิจัย
ทางรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นภาคเหนือตอนบน ซึ่งการวิจัย
ทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยเฉพาะงานวิจัยที่ตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่น
ประสบปัญหาการขาดการประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานให้ทุน
การขาดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานวิจัยในทุกระดับกับภาคเอกชน
ขาดความชัดเจนในเรื่องที่จะทำวิจัย งานวิจัยไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์
อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย
ความท้าทายต่อตัวนักวิจัย ในการพิจารณาถึงสิ่งที่ควรทำ สิ่งที่ต้องหยุด
และสิ่งที่ควรต้องระมัดระวังในการเลือกทำงานวิจัย และความท้าทายของการ
กำหนดโจทย์ของการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้งานวิจัยได้ใช้ประโยชน์และเกิด
ความสอดคล้องกับความต้องการในทุกภาคส่วน ควรมีการประสาน
ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานให้ทุนการวิจัยทั้งภาครัฐและเอกชนกับ
ยุทธศาสตร์การวิจัยระดับชาติให้เข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาและปัญหา

¹ ควบตติคณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

² ผู้ช่วยควบตติคณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง
ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (2561)

ระดับท้องถิ่น สร้างความชัดเจนในเรื่องที่จะทำวิจัยเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาให้กับท้องถิ่นหรือพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม สร้างความร่วมมือระหว่างชาวบ้าน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดบทบาทในการทำวิจัยและการพัฒนาร่วมกัน แนวโน้มของการดำเนินการวิจัยทางด้านรัฐประศาสตร์ในอนาคตมีแนวโน้มที่จะดำเนินไปภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ

คำสำคัญ: การวิจัยเพื่อท้องถิ่น/ การวิจัยรัฐประศาสนศาสตร์/
การวิจัยเพื่อการพัฒนา

CHALLENGES OF PUBLIC ADMINISTRATION RESEARCH FOR LOCAL DEVELOPMENT IN THE UPPER NORTHERN THAILAND

Suratsawadee Inchai¹
Acharee Tiptanatoranin²

ABSTRACT

The purposes of this article were to present problems, to identify challenges, to suggest, and to share opinions about trend of public administration research for local development in the upper northern region. Public administration research, especially research that serves local development, has experienced with lacking of coordination between funding agencies and between research institutions and private sectors, lacking of clarity on what needed to be study, and not being brought to utilize. Although, the research has confronted lots of problems, there were awaited many challenges which were 1) challenges for researchers themselves to consider what should be studied, what should be continued, and what should be choose carefully and 2) challenges to determine questions of research. Furthermore, in order to

¹ Dean of Social Science and Liberal Arts Faculty

² Assistant Dean of Social Science and Liberal Arts Faculty

utilize any researches responded to every sector ought to build linkage between funding agencies from both public and private sector and national research strategies into local development strategies and local problems, clarify in what should be studied for concrete solving to local area, build collaboration between the locals, communities and local administrative organizations to reach development goal together. However, trend of doing public administration research in the future intends to continue beneath 20 years of research and innovation strategies 2017- 2036. Particularly, It is expected to run under 2nd strategy-Research and Innovation for Social and Environmental Development- and 3rd strategy-Research and Innovation for the Establishment of basic knowledge of the country.

KEYWORDS: Research Challenge/ Public Administration Research/
Research for Development

บทนำ

การวิจัยมีความสำคัญในฐานะเป็นวิธีการเพื่อแสวงหาความรู้ ความจริงอย่างมีระเบียบแบบแผน แสดงถึงความหมายของการค้นคว้า หาคำตอบผ่านวิธีและกระบวนการอย่างเป็นขั้นตอน (The National Research Council of Thailand, 2009, p.13) การวิจัยจึงเป็นทักษะที่ จำเป็นสำหรับผู้บริหารและผู้จัดการในองค์กรภาครัฐและองค์กรที่ไม่หวัง ผลกำไร การวิจัยเกี่ยวข้องข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวิเคราะห์ผล และการแปลความหมายของข้อมูล ต่อจากนั้นรายงาน ผลการวิเคราะห์โดยพรรณานสิ่งที่ค้นพบจากการวิจัย ความรู้ในการแปล ความหมายและการประเมินผลการวิจัยที่ดำเนินการโดยนักวิชาการ ผู้บริหาร หรือองค์กรวิจัยตามสัญญาจ้างนั้น ล้วนมีความสำคัญโดยเท่าเทียมกัน (Manabb, 2008, p.5)

การวิจัยที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่มนุษย์เริ่มที่จะใช้ ความคิดในการค้นหาคำตอบจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเพื่อ ประโยชน์และความอยู่รอดในการดำรงชีวิตด้วยวิธีที่แตกต่างหลากหลาย (จรัส สุวรรณเวลา, 2545, หน้า 7-8; ญัตติพัฒน์ ประเทืองบริบูรณ์, 2560, หน้า 301) ซึ่งองค์ความรู้ทางด้านการวิจัยได้ถูกพัฒนามานานและถูกใช้ จนกลายเป็นวัฒนธรรม มีหลักการ และวิธีการ ตลอดจนค่านิยมและ จรรยาบรรณกำกับ (จรัส สุวรรณเวลา, 2545, หน้า 8)

ประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญในการวิจัยที่มีต่อการพัฒนาประเทศ โดยตราพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ.2502 ถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิด ระบบวิจัยของไทย พร้อมทั้งจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และในปี พ.ศ.2534 ได้มีการตราพระราชบัญญัติ

จัดตั้งหน่วยงานวิจัยขึ้นอีกหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นต้น (ณัฐรัตน์ ประเทืองบริบูรณ์, 2560, หน้า 301) แม้ว่าจะมีหน่วยงานต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนการวิจัยสำหรับการพัฒนาประเทศเป็นจำนวนมาก แต่การวิจัยในประเทศไทยกลับมีความก้าวหน้าไปเพียงเล็กน้อย (จรัส สุวรรณเวลา, 2545, หน้า 18) โดยสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การวิจัยทางสังคมศาสตร์ไทยยังพัฒนาไปไม่มากเท่าที่ควรคือ การที่นักวิจัยมีความรู้พื้นฐานไม่เข้มแข็งพอ ทั้งในด้านทฤษฎีภายในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและในด้านระเบียบวิธีวิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2544, หน้า 5) นอกจากนี้ ความสำคัญในการดำเนินการวิจัยให้ต่อเนื่องและได้ผลเชิงประจักษ์อยู่ที่กระบวนการกำหนดปัญหาการวิจัย โดยที่ผู้วิจัยจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งที่มาของปัญหา กระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหา การคัดเลือก และกำหนดปัญหาที่ดี รวมทั้งการกำหนดชื่อปัญหาของการวิจัยที่ศึกษาอย่างถูกต้อง ชัดเจน (Vorakitkasemsakul, 2011, p.43; ณัฐรัตน์ ประเทืองบริบูรณ์, 2560, หน้า 302)

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยส่วนใหญ่จะถูกนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันให้เกิดการกำหนดนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในทุกภาคส่วนของประเทศ จึงทำให้การวิจัยต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับองค์การภาครัฐ เนื่องจากการบริหารงานภาครัฐมีขอบเขตที่กว้างขวาง มีกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติจำนวนมาก และเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างหลากหลาย มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขและความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศ (ณัฐรัตน์ ประเทืองบริบูรณ์, 2560, หน้า 302) ขอบข่ายของรัฐประศาสนศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 จึงดำเนินไปภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของ

ประเทศกำลังพัฒนา และเผชิญหน้ากับโลกาภิวัตน์และการจัดบริการให้ สอดคล้องกับสังคมแบบพหุ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในเชิงนโยบายต่าง ๆ มากมาย (Global Center for Public Service Excellent, 2015, p.4) การวิจัยทาง รัฐประศาสนศาสตร์จึงนับเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อความเป็นอยู่ของผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จุดเริ่มต้นของการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคแรกมุ่งเน้น ศึกษากิจการของรัฐ (Business of Government) โดย Wilson ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ไว้ 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อค้นหาว่ารัฐสามารถทำงานอะไรได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จ และประการที่สอง เพื่อหาว่ารัฐสามารถทำสิ่งเหล่านั้นให้เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพมากที่สุดและสูญเสียคนและพลังงานน้อยที่สุดได้อย่างไร (Wilson, 1887, p.197) นับแต่นั้นมานักรัฐประศาสนศาสตร์ศึกษาเกี่ยวกับ สถานภาพ แนวโน้ม และทิศทางของการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ อย่างต่อเนื่อง โดยเห็นได้จากการจัดประชุมวิชาการระดับนานาชาติ การตีพิมพ์วารสารฉบับพิเศษเกี่ยวกับการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคต หรือการศึกษาแนวทางการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศต่าง ๆ ซึ่งภาพรวมของหัวข้อที่นักรัฐประศาสนศาสตร์ให้ความสำคัญมากที่สุดตั้งแต่ปี ค.ศ.1940-2009 คือ การจัดการภาครัฐ (Public Management) การพัฒนา องค์กร (Organizational Development) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) และนโยบายสาธารณะ (Public Policy) (เกวลิน สีลพิพัฒน์, 2558, หน้า 37)

เมื่อหันกลับมาพิจารณาการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ ภายในประเทศไทยในช่วง พ.ศ.2555-2559 งานวิจัยถูกผลิตออกมาเพื่อให้

สอดคล้องกับแหล่งทุนภายในประเทศซึ่งจัดสรรงบประมาณในการวิจัยภายใต้ นโยบายการวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่งให้ความสำคัญต่อการตอบสนอง ความต้องการของชุมชนและปัญหาที่สำคัญเร่งด่วนเพื่อการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกับดำเนินการควบคู่กับการวิจัย เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ อันเป็นรากฐานอันสำคัญของการพัฒนา ประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2554, หน้า ii-iv) อนึ่ง ภาคเหนือของประเทศไทยนับเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ สำคัญของการพัฒนาประเทศเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของ ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่ม ชาติพันธุ์ที่เชื่อมโยงสู่ประเทศเพื่อนบ้าน อย่างไรก็ตาม ภาคเหนือตอนบน ประสบกับปัญหาที่ต้องรอการแก้ไข ได้แก่ ปัญหาความมั่นคงในการถือครอง ที่ดินและขนาดที่ดินถือครองของเกษตรกร ความต้องการมีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการทรัพยากรสำคัญ คือ ดิน น้ำ และป่าไม้ หนี้ครัวเรือน การก้าว เข้าสู่สังคมผู้สูงวัยเร็วกว่าภาคอื่น ๆ ข้อจำกัดด้านแรงงานในเชิงปริมาณ ในภาคอุตสาหกรรมและในเชิงคุณภาพในแง่ทักษะฝีมือ คุณภาพของระบบ การศึกษา คุณภาพชีวิตและภาวะการเจ็บป่วยของประชากร ดังนั้น การพัฒนาภาคเหนืออย่างยั่งยืนจึงมุ่งไปที่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต ทางการเกษตรกึ่งหนาว การส่งเสริมให้นำทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม มาเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ ของระบบนิเวศ การนำศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์เด่นมาผสมผสานกับ งานหัตถอุตสาหกรรม การบูรณาการแผนการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า คน เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเฉพาะการวางแผนอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ อย่างผสมผสาน ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของคนในด้านความรู้ อาชีพ

และการเข้าถึงสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2554, หน้า 4)

ทั้งนี้ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ.2540 ได้นำไปสู่การผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีความเป็นอิสระตามหลักการแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของคนในพื้นที่ ยิ่งไปกว่านั้นยังได้กำหนดให้ราชการส่วนกลางดำเนินการถ่ายโอนภารกิจในการจัดบริการสาธารณะที่สำคัญไปสู่ระดับพื้นที่ มีการถ่ายโอนทรัพยากรของรัฐงบประมาณไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความพร้อม เกิดประสิทธิภาพ และเกิดศักยภาพในการจัดบริการสาธารณะที่เหมาะสมตามแต่บริบทของพื้นที่ ซึ่งในการพัฒนาความรู้เพื่อให้เกิดเป็นแรงขับเคลื่อนของการพัฒนาการปกครองตนเองของท้องถิ่นและการกระจายอำนาจให้สามารถเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ มีความจำเป็นต้องพัฒนางานวิจัยด้านการปกครองตนเองของท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ (ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, 2560, หน้า 1-2)

การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการตอบปัญหาการสร้างรูปแบบ การเสนอทางเลือกหรือชี้้นำการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น เป้าหมายสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น คือ การสร้างกระบวนการ “ติดอาวุธทางปัญญา” (Empowerment) แก่ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งเน้นให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากกระบวนการวิจัย หรืออีกนัยหนึ่งเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างบรรยากาศ “การเรียนรู้ของทุกคน ทุกคนเรียนรู้ เรียนรู้ตลอดชีวิต

เรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่” ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สุริย์ บุญญาพงศ์, 2556, หน้า 17)

ดังนั้น เพื่อให้เห็นถึงความท้าทายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบน ในบทความนี้ คณะผู้เขียนจึงนำเสนอแนวคิดและเป้าหมายของการวิจัยเพื่อท้องถิ่นและปัญหาของการทำวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งทั้งสองประเด็นจะนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการวิจัย การนำเสนอความท้าทายของการวิจัย และแนวโน้มของการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบนในอนาคต

แนวคิดและเป้าหมายการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

การมุ่งเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นต้องทำให้ “คน” สามารถใช้ประโยชน์จากการวิจัยและมีส่วนร่วมกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน ดังนั้น ฝ่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2561, ย่อหน้า 5) ระบุแนวคิดและเป้าหมายหลักของงานวิจัยท้องถิ่นไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. คน (Man) เป็นเรื่องของ การสร้างคน การพัฒนาศักยภาพบุคคล (Human Resource Management) ในแง่การพัฒนาความคิด ทั้งมิโนทัศน์ วิสัยทัศน์และกระบวนการทัศน์ใหม่ต่อการพัฒนาสังคม ที่มีพื้นฐานสอดคล้องกับสังคมแห่งการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการมองมนุษย์ทุกคนอย่างมีคุณค่า มีศักยภาพมากกว่าการยึดถือปัจเจกชนเป็นที่ตั้ง การมองเรื่องการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Approach) มากกว่าการแยกส่วน การให้ความสำคัญในการระดมความคิดเห็นร่วมกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร หรือการให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้ความจริงอย่างเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

มากกว่าการใช้ความรู้สึกส่วนตัว การทำงานเป็นทีมรวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถในกระบวนการวิจัย (Research Process) เช่น การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) และการวางแผน (Planning) การประชุมอย่างมีส่วนร่วม (Participation Process) การบันทึกข้อมูล การจับประเด็นและการเชื่อมโยงข้อมูล การวิเคราะห์และการสรุปข้อมูล (Analysis and Conclusion) การจัดระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และการประสานศักยภาพภายนอกมาหนุนเสริมการทำงาน เป็นต้น

2. ความรู้ (Knowledge) เป็นเรื่องของการสร้าง สังคมความรู้แห่งอนาคต ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน (Sustainability) หมายถึง กระบวนการตัดสินใจหรือดำเนินการใด ๆ ของท้องถิ่น สังคมและประเทศที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ความจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล (Knowledge-Based) และการมีส่วนร่วมจากทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มคนระดับรากหญ้า (Grass Root) ไม่ใช่มาจากการใช้ความคิดเห็นส่วนตัวของคนบางกลุ่ม ในการตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องของส่วนรวม โดยอาศัยอำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ขณะเดียวกันเป็นการสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นอย่างหลากหลายเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาท้องถิ่นและสังคม ตลอดจนจนเป็นการยกระดับความรู้สู่การสร้างแนวคิดทฤษฎีใหม่ ๆ จากฐานราก (Grounded Theory) เพื่อเป็นต้นแบบในการศึกษาวิจัยและการกำหนดทิศทางการพัฒนาสังคมแห่งอนาคต ดังนั้น แหล่งความรู้ใหม่จะไม่ใช่มาจากตำราต่างชาติ แต่เพียงแหล่งเดียว หากแต่จะมาจากองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) เป็นพื้นฐานสำคัญจากการเรียนรู้ของสังคมทุกระดับผ่านกระบวนการศึกษา กระบวนการวิจัย และกระบวนการพัฒนาประเทศ และที่สำคัญเป็นกระบวนการที่สร้างความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแห่งการค้นหา

ความรู้ความจริงของคน เนื่องจากความรู้ในความจริงเป็นความหมายใหม่แห่งความเท่าเทียมกันของคนในสังคมแห่งอนาคต เพราะเป็นที่มาของการรักษาผลประโยชน์และการได้มาซึ่งผลประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

3. เครือข่ายกับการเรียนรู้ (Learning Network) เป้าหมายระยะยาว แล้วก็เพื่อที่จะพัฒนาสังคมใหม่ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นการสร้างสังคมแห่งความจริงที่มีความเป็นเหตุเป็นผล เป็นสังคมแห่งการค้นหาและค้นพบความรู้ความจริงอย่างมีส่วนร่วมจากกลุ่มคนอย่างหลากหลาย ทั้งในกระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูล การวิพากษ์วิจารณ์ การหาข้อสรุป และการตัดสินใจ โดยเน้นการพัฒนาจากฐานข้อมูลท้องถิ่นของคนท้องถิ่นเพื่อคนท้องถิ่น และโดยคนท้องถิ่นอย่างหลากหลายเป็นสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การหนุนช่วยระหว่างกัน การดึงศักยภาพที่หลากหลายมาหนุนเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ การมองเป้าหมายส่วนรวมมากกว่าเป้าหมายของบุคคลและคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ลดช่องว่างและข้อขัดแย้งอันเกิดจากข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ในกระบวนการพัฒนาของแต่ละองค์กรและหน่วยงาน

ปัญหาของการทำการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบน

งานวิจัยที่มีคุณภาพสามารถช่วยสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับประเทศได้ แต่ที่ผ่านมางานวิจัยในไทยยังไม่ได้รับการสนับสนุนมากเท่าที่ควร เมื่อเอ่ยถึง “งานวิจัย” สิ่งที่ปรากฏในห้วงคิดแรก ๆ มักจะเป็น “ทำเสร็จก็ขึ้นห้าง ไม่มีการต่อยอด” ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของทีดีอาร์ไอที่พบว่าในแต่ละปีประเทศไทยมีงานวิจัยเกิดขึ้นนับพันเรื่อง แต่ส่วนใหญ่เป็นเพียงการทำวิจัยเพื่อรักษาคุณภาพขององค์กรเท่านั้น ไม่ได้

นำไปสู่ปฏิบัติจริงหรือเปลี่ยนแปลงใด ๆ (ไทยพับลิกา, 2555, ย่อหน้า 20) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่นในภาคเหนือต่าง ๆ จากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2553, หน้า 6) ชาลนรงค์ พรุ่งโรจน์ (2560, หน้า 2) และศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัยเพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น (2560, หน้า 1) พบว่าการวิจัยต่าง ๆ ประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาในการขาดการประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานให้ทุนทำให้งบประมาณของรัฐกระจายส่งผลให้เกิดการขาดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทำให้การพัฒนาไม่ครอบคลุมทั่วถึง และขาดแคลนทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย

ประการที่สอง ปัญหาในการขาดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานวิจัยในทุกระดับกับภาคเอกชน ทำให้ผลงานวิจัยที่มีประโยชน์จำนวนมากไม่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากการวิจัยสู่การปฏิบัติของประชาชน หรือใช้ประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับท้องถิ่นหรือพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้เกิดกลุ่มภาคประชาสังคมเรียกร้องให้มีการวิจัยที่เรียกว่า “การวิจัยกินได้”

ประการที่สาม ปัญหาความชัดเจนในเรื่องที่จะทำวิจัยซึ่งส่งผลถึงการประเมินผลที่ดีเพื่อต่อยอดพัฒนางานวิจัยขั้นต่อไป และการบูรณาการในทุกระดับ นอกจากนี้ ยังส่งผลให้ประสิทธิภาพของงานวิจัยยังไม่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณภาพเท่าที่ควร

ประการที่สี่ ปัญหาในเรื่องการไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ กล่าวคืองานวิจัยมากมายที่ผลิตขึ้นทั้งในระดับมหภาคและในระดับท้องถิ่นมากมายที่ไม่ถูกนำไปพิจารณาโดยผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจและผู้ที่มีส่วนในการ

กำหนดนโยบาย ซึ่งเป็นปัญหาระดับนโยบายที่นักวิจัยไม่สามารถผลักดันให้เกิดผลในระดับนโยบายได้ ส่งผลกระทบต่อการสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่นของชาวบ้านต่อนักวิจัยในการทำงานวิจัยในพื้นที่

ทั้งนี้ คณะผู้เขียนเห็นว่าปัญหาดังกล่าว มีสาเหตุหนึ่งจากหน่วยงาน และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ไม่เชื่อมโยงระหว่างประเด็นสำคัญในท้องถิ่นกับวาระสำคัญระดับชาติ กล่าวคือ การทำงานวิจัยตามแหล่งทุนที่ได้รับหรือการทำวิจัยเพื่อให้จบการศึกษาตามปริญญาที่ผู้วิจัยต้องการ ไม่สะท้อนการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาที่ชุมชนต้องการอย่างแท้จริง งานวิจัยจำนวนมากจึงถูกเก็บไว้ไม่สามารถนำออกมาใช้ประโยชน์ให้ท้องถิ่นได้นอกจากนี้ ในการสร้างภาคีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกท้องถิ่นยังไม่สามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูล รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับภาคประชาสังคม และเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำโครงการกิจกรรม ล้วนมาจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคลระหว่างผู้นำทางการเมืองกับชาวบ้านในพื้นที่ ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนผู้นำทางการเมืองใหม่ที่ขาดความสัมพันธ์กับชาวบ้านในพื้นที่ ก็จะส่งผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่าปัญหาอุปสรรคในการทำงานร่วมกับชาวบ้าน คือการสร้างความสัมพันธ์ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งยึดโยงอยู่ที่กลุ่มผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เป็นหลัก (ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัยเพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น, 2560, หน้า 2) จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่าสาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาต่อการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความท้าทายต่อการทำการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบน

“งานวิจัยเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ทำแล้วไม่ได้ใช้” ในความเป็นจริง ผลงานวิจัยที่ถูกผลิตออกมามีประโยชน์ทั้งทางการศึกษาและการนำไปต่อยอดพัฒนา ทั้งนี้ คณะผู้เขียนได้จำแนกประเด็นความท้าทายต่อการทำวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบนออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก ความท้าทายต่อตัวนักวิจัย กล่าวคือ นักวิจัยเป็นผู้มีหน้าที่สำคัญที่จะหาความหมายทั้งทางกว้างและลึกในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่ถูกผลิตออกมาเป็นบทเรียนสำหรับนักวิจัยรุ่นต่อ ๆ มา ในการพิจารณาถึงสิ่งที่ควรทำ สิ่งที่ต้องต่อยอด และสิ่งที่ควรต้องระมัดระวัง (วีระพันธ์ โทมมีบุญ, 2557, ย่อหน้า 1-2) สิ่งที่ทำท้านักวิจัยรุ่นใหม่คือการสั่งสมประสบการณ์ในการทำวิจัยในบริบทต่าง ๆ เพื่อที่ประสบการณ์การวิจัยที่ได้มาจะเป็นตัวอย่างในการทำวิจัยที่ตอบโจทย์วิจัยที่เป็นข้อถกเถียงได้อย่างตรงประเด็น ตัวอย่างเช่น นโยบายข้าวที่มีทฤษฎีและโจทย์ที่ค่อนข้างง่าย ไม่ซับซ้อน แต่ส่งผลกับความเชื่อที่ผู้กำหนดนโยบายมีผลต่อเกษตรกรและประชาชน (อัมมาร สยามวาลา, 2557 อ้างถึงใน วีระพันธ์ โทมมีบุญ, 2557, ย่อหน้า 3) อย่างไรก็ตาม การทำวิจัยไม่ว่าจะเป็นการวิจัยในเมืองหรือการวิจัยชุมชน การวิจัยคือการหาคำตอบเพื่อการพัฒนาและเพื่อการแก้ไขปัญหา นักวิจัยสามารถเป็นได้ทั้งคนในท้องถิ่นหรือคนนอกท้องถิ่น กล่าวคือนักวิจัยที่เป็นคนในท้องถิ่นเองจะรู้จักปัญหาของพื้นที่และมีประสบการณ์ในการจัดการกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ในขณะที่คนนอกชุมชนที่เข้าไปทำวิจัยส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการหรือนักวิจัยรุ่นใหม่ที่มีความรู้เรื่องกระบวนการวิจัยเป็นอย่างดี แต่สิ่งที่เป็นข้อเสียเปรียบนักวิจัยของท้องถิ่นคือ

ความไม่เข้าใจธรรมชาติของการดำรงชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ความคิด ความเชื่อ และทรัพยากรในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น นักวิจัยที่เข้าไปในพื้นที่ต้องคำนึงถึง 1) การทำความรู้จักชุมชน 2) ความอดทน และ 3) การเปิดใจให้กว้าง (เกษม วัฒนชัย, 2559, ย่อหน้า 1-6)

ประเด็นที่สอง ความท้าทายของการกำหนดโจทย์ของการวิจัย ผลการหารื้อร่วมกันระหว่างเครือข่ายนักวิชาการด้านการปกครองท้องถิ่น และคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อการกระจายอำนาจ ทำให้ได้ประเด็นการศึกษาท้องถิ่นภายใต้บริบทและความท้าทายใหม่ เพื่อสำรวจและศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงในบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีความท้าทายต่อบทบาทและศักยภาพของท้องถิ่นไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาและยกระดับศักยภาพในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในยุทธศาสตร์ ระบบ และกลไกใหม่ ๆ ในระดับพื้นที่ท้องถิ่น ประเด็นการศึกษาท้องถิ่นภายใต้บริบทและความท้าทายใหม่นี้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ในหลากหลายมิติ สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม (ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัยเพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น, 2560, หน้า 1) ดังนี้

1. ท้องถิ่นกับบทบาทในการจัดบริการสาธารณะแก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะและการแก้ไขปัญหาในประเด็นทางนโยบายร่วมสมัย ซึ่งประเด็นการวิจัยในส่วนนี้ได้แก่

1.1 บทบาทของท้องถิ่นกับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในการจัดสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

1.2 ศักยภาพของท้องถิ่นในการจัดการประเด็นปัญหาข้ามรัฐ
ข้ามชาติ และในระดับพื้นที่

1.3 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการประยุกต์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

1.4 การเติบโตของท้องถิ่นจากสังคมชนบทสู่สังคมเมืองกับความ
ท้าทายของท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ

1.5 ศักยภาพของท้องถิ่นกับการจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจาก
ภัยพิบัติ

1.6 เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและ
คุณภาพชีวิตในระดับท้องถิ่น

2. ท้องถิ่นกับการเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารจัดการ
ซึ่งประเด็นการวิจัยในส่วนนี้ ได้แก่

2.1 ความประหยัดเชิงขนาดกับขนาดของท้องถิ่นที่เหมาะสม
และความสามารถในการบริการสาธารณะ

2.2 การยกระดับศักยภาพของท้องถิ่นระหว่าง “การยุบรวม”
กับ “ความร่วมมือระหว่างท้องถิ่น”

2.3 ระบบงบประมาณเชิงพื้นที่กับการขับเคลื่อนนโยบาย
ในระดับชุมชนท้องถิ่น

2.4 ตัวแบบใหม่ ๆ ด้านการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา
ในระดับพื้นที่

3. ความร่วมมือและการเป็นภาคีหุ้นส่วนระหว่างท้องถิ่นกับภาคส่วน
อื่น ๆ ซึ่งประเด็นการวิจัยในส่วนนี้ ได้แก่

3.1 ความเป็นภาคีหุ้นส่วน-เอกชน ในระดับท้องถิ่นกับการ
ยกระดับบริการสาธารณะ

3.2 ท้องถิ่นกับความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ทางวัฒนธรรม การศึกษา สาธารณสุข การท่องเที่ยว ฯลฯ ที่เกิดขึ้นระหว่างท้องถิ่นในประเทศไทยกับหน่วยงาน องค์กร และภาคส่วนต่าง ๆ ในต่างประเทศ

3.3 เครือข่ายความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะรูปแบบใหม่ ๆ

ทั้งนี้ การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้น ต้องผ่านการทำความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตพื้นที่ สภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ในท้องถิ่น สถานะของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นความเจริญ ความล้าหลัง ความยากจน เป็นต้น ตลอดจน ผลกระทบจากปัจจัยภายนอกต่อการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาที่สามารถใช้ในการเตรียมประชากรในท้องถิ่นให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม (สุรีย์ บุญญาพงศ์, 2556, หน้า 4)

ดังนั้น หัวข้อวิจัยตามกรอบของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์วิจัยเพื่อการกระจายอำนาจจึงให้ความสำคัญกับงานวิจัยที่ท้าทายศักยภาพของท้องถิ่น และจะต้องไม่ใช่แค่การวิจัยถอดบทเรียน แต่เป็นการวิจัยเพื่อการสังเคราะห์บทเรียน เพื่อนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ โดยฐานคิดที่ว่า จะทำอย่างไรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับมือกับประเด็นความท้าทายใหม่ ๆ ได้มากขึ้น อาทิ หัวข้อวิจัยด้านการพัฒนาระบบบริหาร ปัญหาควรได้รับการแก้ไขที่สภา รวมทั้งโครงการ กิจกรรม หัวข้อวิจัยเกี่ยวกับการเงินการคลังท้องถิ่น การให้น้ำหนักรายจ่ายประเภทไหน ท้องถิ่นมีทางออกอย่างไร ข้อจำกัด

การก่อกำเนิดท้องถิ่น ถ้าก่อกำเนิดไม่ได้ท้องถิ่นจะอย่างไร เช่น การดึงภาคเอกชนเข้ามาหรือทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หัวข้อวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ การร่วมมือในการทำโครงการร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านการปกครองท้องถิ่นและผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เห็นว่า การศึกษาวิจัยบนความท้าทาย จะอย่างไรถึงจะไม่ใช่แค่รวบรวมงานวิจัย แต่เป็นงานวิจัยเพื่อสังเคราะห์นำไปสู่การสร้างความสำเร็จ (การวิจัยเชิงสังเคราะห์ไม่ใช่การวิจัยเชิงวิพากษ์) ในประเด็นหัวข้อวิจัยที่ท้าทายบทบาทและศักยภาพของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบน

จากการทบทวนแนวคิดและเป้าหมายหลักของการวิจัยท้องถิ่น ของฝ่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2561, ย่อหน้า 5) และปัญหาของการทำวิจัยท้องถิ่นและความคาดหวังต่อบทบาทของท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2553, หน้า 6) ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2560, หน้า 2) และศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัยเพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น (2560, หน้า 1) และความท้าทายต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น นำมาสู่การให้ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบน ดังนี้

ประการแรก ประสานความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานให้ทุนการวิจัยทั้งภาครัฐและเอกชนกับยุทธศาสตร์การวิจัยระดับชาติให้เข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาและปัญหาระดับท้องถิ่น เพื่อให้การใช้ใช้งบประมาณของรัฐตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาของพื้นที่ นอกจากนี้

ยังส่งผลให้เกิดการการบูรณาการทรัพยากรทุกระดับเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ประการที่สอง สร้างความชัดเจนในเรื่องที่จะทำวิจัยเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาให้กับท้องถิ่นหรือพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งส่งผลถึงการต่อยอดพัฒนางานวิจัยขั้นต่อไป เพื่อให้เกิดผลกระทบที่แรงพอที่จะดึงดูดความสนใจผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจและผู้ที่มีส่วนในการกำหนดนโยบาย นำไปสู่การผลักดันให้เกิดผลในระดับนโยบายได้ ส่งผลกระทบต่อการสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่นของชาวบ้านต่อนักวิจัยในการทำงานวิจัยในพื้นที่

ประการที่สาม สร้างความร่วมมือระหว่างชาวบ้าน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดบทบาทในการทำวิจัยและการพัฒนา ร่วมกัน 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนการเมืองการปกครอง เช่น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการในการคานอำนาจการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 2) ส่วนการจัดการบริการสาธารณะ เช่น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ชยะ สิ่งแวดล้อม การคุ้มครองเด็ก ความสมานฉันท์ บทบาทของท้องถิ่น ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ส่วนปัญหา ร่วม อาทิ การค้ามนุษย์ ที่ดิน ท้องถิ่นสามารถแสดงบทบาทได้มากน้อยแค่ไหน รวมถึงอุปสรรคที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถก้าวต่อไปได้ ซึ่งงานวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบน จำเป็นต้องเป็นงานวิจัยที่สามารถพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นในการทำงานทั้ง 3 ส่วน รวมทั้ง โจทย์วิจัยจะต้องสามารถสร้างความร่วมมือ (Partner) ระหว่างนักวิจัยกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่อง การจัดการบริการสาธารณะ นักวิจัย

ต้องเป็นผู้ประสาน (Connectors) เชื่อมประสานระหว่างชาวบ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน เพื่อเกิดการใช้ประโยชน์จากการสร้างองค์ความรู้ รวมถึงการตีพิมพ์ผลงานหรือนวัตกรรม เครื่องมือการจัดการ ข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อการใช้ประโยชน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับชาวบ้าน รวมทั้งการศึกษาว่าท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจอะไรได้บ้างตามอำนาจการกระจายอำนาจ กระบวนการในการสร้างข้อบัญญัติท้องถิ่น ทำอย่างไรให้มีหน่วยงานสนับสนุนงานวิจัยผ่านท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเสนอข้อบัญญัติ หน่วยจัดการวิจัยให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น

ทั้งนี้ จากประเด็นความท้าทายต่างๆ นักวิจัยต้องเผชิญที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น นักวิจัยที่จะเข้าไปศึกษางานวิจัยในพื้นที่ ต้องคำนึงถึงระบบการจัดการท้องถิ่น โครงการที่เสนอควรได้รับการบรรจุในเทศบัญญัติตามช่วงเวลา เพื่อบรรจุในแผน และงบประมาณ นอกจากนี้ นักวิจัยสามารถนำข้อมูลต้นทุนของชุมชนจาก หน่วยงานที่ได้ศึกษาวิจัย และรวบรวมข้อมูลจากท้องถิ่น อาทิ ส.ส.ส. เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อยอดในการศึกษาวิจัย ควรพัฒนาจากข้อมูลที่มีและนำไปใช้ในงานวิจัย อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัย นักวิจัยต้องคำนึงถึงความต้องการหรือปัญหาที่เกิดในแต่ละพื้นที่ อาทิ หัวข้อที่ ท้องถิ่นประสบปัญหาและมีความต้องการ เช่น ทุกพื้นที่มีการส่งเสริมเรื่องอาชีพผู้สูงอายุ แต่ไม่สามารถแข่งขันได้เนื่องจากไม่มีตราสินค้า ไม่มีกลยุทธ์การขาย นักวิจัยอาจต้องหากกลยุทธ์การค้า การสร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย ช่องทางการตลาด เป็นต้น เพื่อรองรับปัญหาผู้สูงอายุที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นในระยะสั้น และระยะยาว

แนวโน้มการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบนในอนาคต

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่เน้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่การสร้างความนวัตกรรมจึงเป็นส่วนที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายนี้ และเพื่อให้เกิดการสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) โดยการต่อยอดการวิจัยไปสู่การสร้างความนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ แก้ปัญหาสังคม และมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของภาคเอกชนและภาคการศึกษา โดยมีภาครัฐเป็นภาคส่วนที่ให้การส่งเสริมสนับสนุน ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใช้การวิจัยและนวัตกรรมเป็นกำลังอำนาจแห่งชาติ เพื่อก้าวไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ภายใน 20 ปี ด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” (คณะอนุกรรมการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2559, หน้า ก) ดังนั้น กรอบในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยจากหน่วยงานภาครัฐและกรอบการดำเนินการวิจัยในอนาคตจึงมีแนวโน้มที่จะให้งบประมาณอุดหนุนภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) อาหาร เกษตร เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีการแพทย์ 2) เศรษฐกิจ ดิจิทัลและข้อมูล 3) ระบบโลจิสติกส์ 4) การบริการมูลค่าสูง และ 5) พลังงาน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) สังคมสูงวัยและสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 2) คนไทยในศตวรรษที่ 21 3) สุขภาพและคุณภาพชีวิต

4) การบริหารจัดการน้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อม และ 5) การกระจายความเจริญ และเมื่อนำอยู่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ ประกอบด้วย 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) องค์ความรู้พื้นฐาน และเทคโนโลยีฐาน 2) องค์ความรู้พื้นฐานทางสังคมและความเป็นมนุษย์ และ 3) การวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบุคลากร และระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ประกอบด้วย 7 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การปรับระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ 2) บุคลากรและเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรม 3) ระบบบริหารจัดการงานวิจัย 4) เขตเศรษฐกิจนวัตกรรม 5) ระบบแรงจูงใจ 6) โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพ ของประเทศ และ 7) โครงสร้างพื้นฐานทางการวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อต่อยอด อุตสาหกรรมบริการเกษตรและสุขภาพ (คณะอนุกรรมการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม สถานนโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2559, หน้า จ-ช)

อย่างไรก็ตาม เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาภาพรวมการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ในภาคเหนือตอนบน จากการศึกษาการนำเสนอบทความวิจัยและบทความทางวิชาการในช่วงระยะเวลา 2 ปีหลัง ในการนำเสนอบทความวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ระดับชาติ โดยสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560-2561 พบว่า ผู้วิจัยให้ความสนใจในการศึกษาและนำเสนองานวิจัยในเวทีการประชุมเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยในระดับชาติและระดับนานาชาติในประเด็นพลังชุมชนกับการบริหารงานภาครัฐ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การบริหารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ การสร้างความร่วมมือของพลเมือง

การพัฒนาการบริหารงานภูมิภาคและท้องถิ่นไทย 5) การบริหารงานยุติธรรมและความมั่นคง 6) การบริการสาธารณะแนวใหม่ การพัฒนาให้เป็นดิจิทัล (สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2560, หน้า i) นอกจากนี้เมื่อศึกษาวารสารทางวิชาการทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์เพิ่มเติมย้อนหลัง 3 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2558-2560 พบว่า มีบทความวิจัยและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นภาคเหนือตอนบนในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการบริหารงานภาครัฐ การกระจายอำนาจนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น การคลังท้องถิ่น การท่องเที่ยวท้องถิ่น และความเป็นพลเมือง เมื่อพิจารณาประเด็นการวิจัยที่กล่าวมาประกอบกับยุทธศาสตร์การวิจัย 20 ปี เปรียบเทียบกันจะเห็นได้ว่าประเด็นการวิจัยเหล่านี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยยุทธศาสตร์ที่ 2 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ประเด็นยุทธศาสตร์สังคมสูงวัยและสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 คนไทยในศตวรรษที่ 21 สุขภาพและคุณภาพชีวิต การกระจายความเจริญ และเมืองน่าอยู่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ ประเด็นยุทธศาสตร์องค์ความรู้พื้นฐานทางสังคมและความเป็นมนุษย์ ทำให้แนวโน้มการกำหนดโจทย์การวิจัยอาจจะอยู่ภายใต้โจทย์การวิจัยที่มีความคล้ายคลึงกับในช่วงเวลาที่ผ่านมา

นอกจากนี้ แนวโน้มการศึกษาวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นภาคเหนือตอนบนในอนาคตมีแนวโน้มที่จะคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาประเทศ ด้านการปฏิรูปประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ภายใต้กรอบนโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ตามที่รัฐบาลได้ประกาศต่อที่ประชุมสมานิติบัญญัติ ในข้อ 6.18 ดังนี้ “ส่งเสริมภาคเศรษฐกิจดิจิทัลและ

วางรากฐานของเศรษฐกิจดิจิทัลให้เริ่มขับเคลื่อนได้อย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้ทุกภาคเศรษฐกิจก้าวหน้าไปได้ทันโลกและสามารถแข่งขันในโลกสมัยใหม่ได้ ซึ่งหมายถึง รวมถึงการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์ดิจิทัลโดยตรง ทั้งผลิตภัณฑ์ฮาร์ดแวร์ ผลิตภัณฑ์ซอฟต์แวร์ อุปกรณ์ สื่อสารดิจิทัล อุปกรณ์โทรคมนาคมดิจิทัล และการใช้ดิจิทัลรองรับการให้บริการของภาคธุรกิจการเงินและ ธุรกิจบริการอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคสื่อสารและบันเทิง ตลอดจนการใช้ดิจิทัลรองรับการผลิตสินค้า อุตสาหกรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปรับปรุงบทบาทและภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยตรงให้ดูแลและผลักดันงานสำคัญของประเทศชาติในเรื่องนี้ และจะจัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อขับเคลื่อนเรื่องนี้ได้อย่างจริงจัง” (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559: 9)

นอกจากนี้ทิศทางการศึกษาวิจัยรัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคตยังมีแนวโน้มที่จะสอดคล้องกับแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559, หน้า 2) ซึ่งได้กล่าวถึงการปฏิรูปประเทศไทยสู่ ดิจิทัลไทยแลนด์ (Digital Thailand) ซึ่งหมายถึงประเทศไทยที่สามารถสร้างสรรค์ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และ ทรัพยากรอื่นใด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็น

รัฐบาลดิจิทัล ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล และยุทธศาสตร์ที่ 6 สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ทั้งนี้จากการศึกษาสภาพและปัญหาในการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ มีประเด็นที่สำคัญและเร่งด่วนในการพิจารณาแก้ไข ได้แก่ 1) นโยบายและทิศทางการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับประเทศไทย 2) ภาวะผู้นำ 3) โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4) การสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐ 5) การบูรณาการข้อมูลและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างองค์กรภาครัฐ 6) กฎหมายและระเบียบ ข้อบังคับ 7) บุคลากรภาครัฐ 8) การใช้บริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของพลเมือง (กานดา ศรีอินทร์ และกุลธิดา ท้วมสุข, 2558, หน้า 1)

ดังนั้นการศึกษาวិจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบน ในอนาคตจึงต้องคำนึงถึงความท้าทายด้าน “ระบบการบริหารสารสนเทศท้องถิ่น” อาทิ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ประสิทธิภาพสูง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การปรับเปลี่ยนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล การพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล รวมทั้งการสร้าง ความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับการบริหารสารสนเทศในยุครัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government) ซึ่งเป็นมิติ การศึกษาอีกหนึ่งมิติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

สรุป

ประเด็นการศึกษาท้องถิ่นภายใต้บริบทและความท้าทายใหม่สำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบนจะไม่จำกัดอยู่ในวงวิชาการของรัฐประศาสนศาสตร์อีกต่อไป รวมทั้งไม่จำกัดอยู่แต่เพียงนักวิชาการ อาทิ อาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกต่อไป แต่เปิดกว้างให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่นักวิจัย นอกจากนี้ นักวิจัยไม่สามารถใช้เพียงองค์ความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์เข้ามาเป็นกรอบในการดำเนินวิจัยได้เพียงอย่างเดียว เพื่อให้โจทย์การวิจัยตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศควบคู่กับการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การนำองค์ความรู้สหวิทยาการเข้ามาประยุกต์ใช้ในการวิจัย ประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาเพื่อให้ท้องถิ่นเกิดความเจริญก้าวหน้าจึงมีความจำเป็นมากเพื่อพัฒนาได้แบบองค์รวม (Holistic) นอกจากนี้ เมื่อคนในพื้นที่ได้เข้ามามีบทบาทในฐานะนักวิจัยท้องถิ่นจึงทำให้งานวิจัยที่ผลิตออกมาสามารถรับใช้การพัฒนาตามความต้องการของชาวบ้าน และถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งการสร้างเครือข่ายนักวิจัยท้องถิ่นจะเป็นส่วนสำคัญในฐานะกลไกที่สามารถผลักดันให้องค์ความรู้ด้านการวิจัยท้องถิ่นถูกถ่ายทอดและถูกแบ่งปันระหว่างท้องถิ่น และถูกพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัล*

เพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

- กานดา ศรีอินทร์ และกุลธิตา ท้วมสุข. (2558). สภาพและปัญหาในการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย. *อินฟอรมเมชัน Information*, 22(2), 1-21.
- เกวลิน สีลพิพัฒน์. (2558). บทสำรวจขอบข่ายและแนวโน้มการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์. วารสาร PUBLIC ADMINISTRATION REVIEW, 1940-2009 [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 13(2), 37-46.
- เกษม วัฒนชัย. (2559). การบรรยายพิเศษ “นักวิจัย : บทบาทและความท้าทายต่อการพัฒนาชนบทไทยให้เกิดความยั่งยืน”. เข้าถึงได้จาก <http://www.tsdf.or.th/th/article>.
- คณะอนุกรรมการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม สถานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2559). (ร่าง) *ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2545). *ระบบการวิจัยโลกกับระบบการวิจัยไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- ชาย โพธิสิตา. (2544). *ศาสตร์และศิลป์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินตติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2560). 3 แนวทางปิดปัญหา “งานวิจัยไทย” *ไปไม่รอด*. เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/QOL/viewnews.aspx?NewsID=9580000123942>

- ณัฐรัตน์ ประเทืองปรีบูรณ์. (2560). แนวคิดการกำหนดประเด็นปัญหาวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 9(3), 300-321.
- ไทยพับลิกา. (2555). *ทีดีอาร์ไอวิเคราะห์ความคุ้มค่า “งานวิจัยของประเทศ”* ซึ่งส่วนใหญ่อยู่บนหิ้ง ขาดการต่อยอดไปสู่การพัฒนาที่แท้จริง. เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org/2012/05/tdri-analysis-cost-research/>
- ฝ่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2561). *แนวคิดและกระบวนการ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.vijaitongtin.com>.
- วีระพันธ์ โตมิบุญ. (2557). *ความท้าทายของนักวิจัย*. เข้าถึงได้จาก <https://tdri.or.th/2014/05/dailynews-2014-05-06/>
- ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัยเพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น. (2559). *การประชุมเครือข่ายนักวิจัยด้านการปกครองท้องถิ่นกับทิศทางการศึกษาวิจัยด้านการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ครั้งที่ 3, 17 ธันวาคม 2559 ณ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง จังหวัดมหาสารคาม*. ลำปาง: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง.
- _____. (2560). *การประชุมเครือข่ายนักวิจัยด้านการปกครองท้องถิ่นกับทิศทางการศึกษาวิจัยด้านการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ครั้งที่ 2/2560, 7 ตุลาคม 2560 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง*. ลำปาง: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง.

สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2560). *การประชุมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 5 รวมบทคัดย่อและบทความ*. เข้าถึงได้จาก http://www.thaipaat.com/document/IS_FORUM_2016_Total/?page=3

_____. (2561). *การประชุมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 6 รวมบทคัดย่อและบทความ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaipaat.com/articles/2561/Conference-610323.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. (2553). (ร่าง) *ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559): ภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

_____. (2554). *ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559): ภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

สุริย์ บุญญาพงศ์. (2556). *การวิจัยเพื่อตอบสนองการพัฒนาท้องถิ่น, 9 มกราคม 2556 ณ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Global Center for Public Service Excellent. (2015). *From Old Public Administration to the New Public Service: Implications for Public Sector Reform in Developing Countries*. Singapore: UNDP.

Manabb, D. E. (2008). *Research Methods in Public Administration and Nonprofit Management*. New York: M.E. Sharpe, Inc.

- The National Research Council of Thailand. (2009). *The Reform of Thailand Research System*. Retrieved from http://www1.nrct.go.th/downloads/ps/thailand_research_reform.pdf [in Thai]
- Vorakitkasemsakul, S. (2011). *Research Methodology in Behavioral Sciences and Social Sciences*. Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University. [in Thai]
- Wilson, W. (1887). The Study of Administration. *Political Science Quarterly*, 2, 197-222.